

Utkast til INN strategi 2026-31

Høringssvar—Fredrik Graver

Dosent, Den norske filmskolen

Nestleder, MishMash Senter for kreativitet og KI / arbeidspakke 4: kreativ KI og utdanning

I 1925 skrev den sovjetiske psykologen Lev Vygotsky,

From the most ancient times, art has always been regarded as a means of education, that is, as a long-range program for changing our behavior and our organism. The subject of this chapter, the significance of applied arts, involves the educational effect of art. Those who see a relationship between pedagogy and art find their view unexpectedly supported by psychological analysis. (*The Psychology of Art*, The MIT Press, 1974)

Han viser videre til hvordan kunsten gir mennesket tilgang til verktøy for oss å finne vår tilhørighet i samfunnet, ettersom,

Art is the social technique of emotion, a tool of society which brings the most intimate and personal aspects of our being into the circle of social life. It would be more correct to say that emotion becomes personal when every one of us experiences a work of art; it becomes personal without ceasing to be social. “Art,” says Guyau, “is a condensation of reality; it shows us the human machine under high pressure. It tries to show us more life phenomena than we actually experience.” Of course this life, concentrated in art, exerts an effect not only on our emotions but also on our will “because emotion contains the seed of will.” (*ibid.*)

Vygotskys observasjon har vært velkjent gjennom menneskets historie. Arkeologien viser de fleste antikke kulturer var opptatt av offentlig kunst gjennom monumenter og utsmykking. Middelalderens Europa er full av eksempler på hvordan både geistlig og jordisk makt brukte kunst, musikk, teater for å formidle sin makt og status, og for å gi befolkningen både underholdning og opplæring i deres rolle som undersåtter.

Den første filmskolen i verden, Gerasimov Institute of Cinematography, åpnet allerede i 1919 i Moskva—rett etter den bolsjevikdrevne revolusjonen la grunnlag for sovjetunionen. Skolen ble autorisert av Lenin selv, da han så potensialet i dette nye kunstmediet for å skape en fornyet kultur og samhold i det russiske folk.

I vår egen tid ser vi at autoritære regimer ofte forfølger kunstnere, og de blir både undertrykt, fengslet og sendt i eksil. Etter nazistene kom til makten i førkrigs-Tyskland bedrev de forfølgelse av dem som holdt på med det de mente var «degenerert» kunst. Under 1950-tallets kommunistforfølgelse i USA ble Hollywood folkefiende nr. 1, og de fleste som nektet å samarbeide med «The House Un-American Activities Committee» fikk sine karrierer og liv ødelagt. Noe av det første Donald Trump gjorde etter han startet sin andre presidentperiode var å overta styringen av et av USAs fremste kultursenter, The Kennedy Center.

I tillegg til dette viser nyere studier at kunsten har en positiv påvirkning på samhold, på innovasjon og på kompleks problemløsning for alle, også de som ikke selv lager kunst.¹ Dette ble omfattende dokumentert av The British Council som i [juli 2025 publiserte rapporten](#), *Why technology needs artists: 40 international perspectives*.²

Videre er det all grunn til å mene at kunstuttrykk er en evolusjonært tilknyttet del av det å være menneske. I januar 2026 kom nyheten om hulemalerier i Indonesia som er 67 800 år gamle.³ I både Europa og India er det funnet musikalske instrumenter som er rundt 40 000 år gamle.⁴ I Marokko fant arkeologer de eldste smykkene laget av *Homo Sapiens*, laget av skjell for ca. 142 000 år siden.⁵ Enkelte språkforskere hevder de eldste mytene og fortellingene vi har oppsto for mer enn 60 000 år siden;⁶ det vil si, omtrent samtidig som de eldste hulemalerier og musikalske instrumenter. Samlet sett viser arkeologien at vår evolusjon som mennesker og utviklingen av menneskelige samfunn henger sammen med utviklingen av våre kunstneriske uttrykk.⁷

Med dette bakteppet og med dagens verden preget av en såkalt «polykrise» er satsning på kunst og kultur noe av det viktigste et samfunn kan gjøre for å sikre beredskap, samhold, livskvalitet, omstilling og innovasjon. Dette er også et perspektiv fremmet av Forskningsrådet i sin nye utlysning «Kulturens samfunnsbetydning» hvor det står

Formålet med utlysningen er å framskaffe ny kunnskap om kulturens rolle i samfunnsutviklingen og øke forståelsen av hvordan kunst, kultur og medieutvikling påvirker bærekraft, inkludering, deltakelse, identitet og livskvalitet i en tid preget av store samfunnsendringer.⁸

Gitt at Universitetet i Innlandet har landets ledende fagmiljø innenfor film, tv og spill, samt kunstutdanninger knyttet til lærerutdanningene, har universitetet en unik posisjon—og et unikt ansvar—til å bidra med noe av det Norge og Europa trenger mest i disse dager. Dette bør synliggjøres i større grad i strategien for den kommende 5-års perioden, både for å spisse universitetets satsninger og for å styrke en unik profil i det nasjonale utdanningslandskapet.

¹ Se, for eksempel, Sacco, Pier Luigi, Piotr Bialowolski, and Dorota Weziak-Bialowolska. 'Culture and Creativity, Skills Building, and Growth: What Have We Missed?' *Humanities and Social Sciences Communications* 12, no. 1 (2025): 236. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-04200-0>.

² Andrews, Hannah, and Aurora Hawcroft, eds. *Why Technology Needs Artists: 40 International Perspectives*. British Council, 2025. <https://doi.org/10.57884/Z34F-0732>.

³ *The Straits Times* (Singapore). 'World's Oldest Cave Art Discovered in Indonesia'. 22 January 2026. <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/worlds-oldest-cave-art-discovered-in-indonesia?ref=top-stories>.

⁴ Cross, Ian. 'Music, Mind and Evolution'. *Psychology of Music* 29, no. 1 (2001): 95–102. <https://doi.org/10.1177/0305735601291007>.

⁵ Sehassseh, El Mehdi, Philippe Fernandez, Steven Kuhn, et al. 'Early Middle Stone Age Personal Ornaments from Bizmoune Cave, Essaouira, Morocco'. *Science Advances* 7, no. 39 (2021): eabi8620. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abi8620>.

⁶ Singh, Manvir. 'The Hunt for the World's Oldest Story'. *The New Yorker*, 13 October 2025. <https://www.newyorker.com/magazine/2025/10/20/review-the-roots-of-ancient-mythology-books>.

⁷ Lorente, Araceli Giménez. 'The Origin of Art: An Approximation through Archaeological Evidences'. *Sociology and Anthropology* 8, no. 3 (2020): 82–91. <https://doi.org/10.13189/sa.2020.080304>.

⁸ Forskningsrådet, utlysninger 2026, *Kulturens samfunnsbetydning* med søknadsfrist 22. april 2026 <https://www.forskningsradet.no/utlysninger/2026/kulturens-samfunnsbetydning/>.

Verdigrunnlag og identitet.

I utkastet listes følgende verdier for INN:

- Inkluderende – vi vektlegger medvirkning og samarbeid for å få de beste løsningene
- Nyskapende – vi vil videre, er kreative, handlekraftige og søker nye løsninger
- Nært – vi skaper nærhet og tilhørighet gjennom åpne og levende studiesteder for gode læringsmiljø

Videre, under overskriften «Vårt faglige og samfunnsmessige ståsted» listes 5 punkt:

1. Akademiske verdier og samfunnsansvar
2. Studentenes læring, utvikling og deltakelse
3. Samfunnsoppdraget og kunnskap i bruk
4. Tverrfaglighet og samarbeid
5. Kunnskapsutvikling og faglig kvalitet

Samlet sett gir disse et helt greit sett med verdier for en institusjon som først og fremst skal være viet kunstnerisk utviklingsarbeid / forskning og utdanning. Samtidig er det grunn til å spørre hva som finnes her som kjennetegner INN og ikke nødvendigvis kan gjelde samtlige andre UH-institusjoner i Norge. En strategi bør nettopp bidra til å plassere en institusjon i et landskap på en måte som synliggjør det unike ved institusjonen.

Videre er det viktig at disse verdiene kommer til syne i både satsningsområder og målområder, slik at de får vekt og betydning utover ord på papir. Det gjør de ikke i dag, spesielt med henvisning til samarbeid og tverrfaglighet—her ligger ingen satsninger eller mål som viser de verdiene har en praktisk betydning.

Strategiske satsningsområder

Beredskap, samfunnssikkerhet og robuste lokalsamfunn

Her står INNs ambisjoner på området beskrevet som, «*Universitetet skal gjennom sine fagmiljøer drive kunnskapsutviklingen for totalberedskap fremover, og være en sentral samarbeidspartner for arbeidet med totalberedskap i ulike deler av samfunnet.*»

Dette er en meget generell ambisjon, som igjen kunne vært skrevet av nesten hvilken som helst offentlig institusjon i Norge. Den kommer etter noen kulepunkter som skal gi noen føringer for retning, men samtidig undergraver ambisjonen om å bidra til nasjonal *totalberedskap*.

Det er spesielt i dagens utfordringsbilde at kunstens og fortellingens kraft kan gi en beredskapseffekt ingen andre institusjoner i landet kan bidra til på samme måte. Film, TV og spill når alle landets innbyggere på en direkte måte som kun skolevesenet kan konkurrere med. Og der skolevesenet treffer oss i en bestemt periode av livet vil fortellingene vi opplever gjennom forskjellige skjermmedier nå oss i alle livets faser.

Vi ser at norske, demokratiske verder angripes daglig, både fra de vi har sett som våre potensielle fiender, men nå også fra USAs president som bruker sosiale medier og

kunstig intelligens til å direkte og indirekte true Europa og Norge nesten daglig. I en slik verden er våre fortellinger om oss selv, som kommer til syne gjennom kunst og medier, helt avgjørende for å styrke samfunnslimet og gi oss de verktøy vi trenger til å stå imot. Demokratiske, humanistiske verdier, ytringsfrihet og fortellinger vi kjenner oss igjen i er sentrale for beredskapen.

I en tid hvor kunstig intelligens har gjort skillet mellom ekte og falskt usikkert og hvor ledere og andre politikere bruker KI-generert tekst, bilde og lyd for å fremme propaganda er medielitteraritet og evnen til å skape, lese og tolke bevegelige bilder blitt en essensiell kompetanse for samfunnets helse og motstandskraft. Det norske samfunnet er avhengig av at det både finnes kunstnere som skaper verk med utgangspunkt i norsk kultur og som fremmer norsk språk og verdier og at det finnes—i alle deler av samfunnet—en evne til å lese og forstå medieuttrykk og kunstverk.

Gitt at INN ivaretar små, unike fagmiljø av nasjonal betydning⁹ innenfor dette feltet og, ikke minst, en helt unik sammensetting av fag innenfor kunst, medier og teknologi, er det oppsiktsvekkende at beredskapsaspektet av disse fagene ikke fremheves som del av en institusjonell strategi for beredskap. Her bør institusjonen fremheve nettopp de fagene som gir INN en unik posisjon, og dermed markere seg tydeligere i det nasjonale landskapet.

Under overskriften «INN skal særlig bidra til å:» bør det legges til et kulepunkt:

- Synliggjøre effekten kunst- og kulturuttrykk, særlig gjennom skjermbaserte medier, har på identitet, kultur og samhold i samfunnet.

Helse, livskvalitet og forebygging i samfunnet

Her står INNs ambisjoner på området beskrevet som, «*INN skal være en ledende kunnskapspartner for helsefremming, forebygging og arbeid mot utenforskap, særlig i distrikts- og lokalsamfunn. Universitetet skal utvikle kunnskap, utdanning og løsninger som styrker livskvalitet, tjenester og oppvekst- og læringsmiljøer gjennom hele livsløpet.*»

Igen må man spørre seg hva det er disse setningene som ikke kunne vært skrevet av hvilken som helst av de andre UH-institusjonene i Norge. Slik det fremstår her er dette setninger som er så generelle at de kunne vært skrevet av kunstig intelligens. I en strategi for Universitetet i Innlandet må spørsmålet være hva det er nettopp *INN* kan bidra på dette feltet som ingen andre kan.

Her ligger også nøkkelen til strategien i fagene ved FTVS, som gir INN sin unike profil. Universitetet har sterke miljø innenfor helse, men disse finnes også andre steder. Det er ved å anvende kunsten og kulturens enestående kraft til å påvirke både individ og samfunn på en måte som påvirker identitet og utenforskap. Fortellingens kraft er at den kan gi oss som enkeltpersoner en opplevelse av tilhørighet i et større fellesskap; at den kan synliggjøre både hvem vi er, hvem vi var og hvor vi er på vei.

Mediene—både de klassiske audiovisuelle fiksjonsmediene som film, tv og spill og andre, som sosiale medier og nyhetsformidling—har en avgjørende betydning for både psykisk helse og utenforskap. Dette kan og bør INN bygge en strategi rundt, da det er det ingen

⁹ Nettopp av den typen fremhevet av forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland under kontaktkonferansen 20.01.2026.

andre institusjoner som kan på samme måte. Ikke minst har INN fagmiljø som både forsker *på* mediene fra mange faglige ståsted i kombinasjon med kunstfaglige miljø som arbeider *i og gjennom* mediene for å skape kunst som når publikum.

Under overskriften «INN skal særlig bidra til å:» bør det legges til et kulepunkt:

- Kombinere forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid i, gjennom og på audiovisuell kunst og medier og synliggjøre påvirkningen disse har på individ og samfunn.

Læring, kreativitet og digital innovasjon

Her står INNs ambisjoner på området beskrevet som, «*INN skal være et ledende miljø for framtidens læring, digitale løsninger og kreative uttrykksformer, og utvikle kunnskap og praksis som gjør Innlandet til en attraktiv region for utdanning, kultur og teknologidrevet innovasjon – nasjonalt og internasjonalt.*»

Av de fire områdene i strategien er dette den mest presise, som peker mot noe av det unike i INNs fagportefølje, samtidig som den er åpen nok til å favne bredt på institusjonen. Dette er positivt, og kunne godt brukes som inspirasjon for de øvrige.

Her er det at par av kulepunktene hvor det er litt uklarhet som bør ryddes opp i. Det første er «*Drive forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid innen interaktive medier og digitale fortellinger.*» Her er det uklart hvorfor «interaktive medier» og «digitale fortellinger» trekkes frem; dermed ekskluderes store fagområder som audiovisuell kunst og fiksjonsfortellinger. Begrepet «digitale fortellinger» er ikke bredt nok til å dekke tilbudet til Den norske filmskolen, for eksempel, med mindre begrepet utvannes helt—og det dermed også vil være dekkende for interaktive medier. Her må man ta en runde til og rydde i begrepsbruken.

I et annet kulepunkt står det, «*Bidra til at profesjonsutøvere og arbeidsliv får kompetanse til å bruke og forstå kunstig intelligens, teknologi og nye digitale uttrykk.*» Her virker ambisjonen underlig snever. Det er fint at profesjonsutøvere og arbeidsliv får innsikt i KI, men Universitetet bør erkjenne at INN har en ledende rolle i et nasjonalt KI-senter som sammenfaller med perioden for den foreslåtte strategien. Dette senteret skal utforske og utvikle KI og kreativitet for alle samfunnsområder, og INNs ambisjoner på feltet bør i det minste sammenfalle med dette. Det er ikke «bare» profesjonsutøvere og arbeidsliv som vil dra nytte av dette, men alle deler av samfunnet. Dette er forsterket av de uttalelsene fra Regjeringen om at de nasjonale KI-sentrene skal brukes som Policy Advisors på dette feltet. Her har INN en unik mulighet til å, ikke bare følge, men *lede* KI-utviklingen de neste 5 årene.

Grønn omstilling og verdiskaping

Her står INNs ambisjoner på området beskrevet som, «*INN skal være en sentral kunnskapsaktør for grønn omstilling og verdiskaping, og bidra til løsninger som kombinerer bærekraft, arbeidsplasser og regional utvikling – i Innlandet og i andre europeiske regioner med tilsvarende forutsetninger.*»

Satsningsområdet som beskrevet tar utgangspunkt i Innlandets naturressurser og naturbasert næring. Dette er et meget opplagt område å se på, gitt vår geografiske plassering. Slik sett beskriver det INNs forutsetninger for å arbeide her nokså presist.

Samtidig er grønn omstilling, bærekraft og verdiskapning mye større enn dette. Et eksempel er utvikling av såkalte ROC—Remote Operating Centres—innenfor en rekke næringer. I filmbransjen utvikles nå ROC i samspill med virtuell produksjon og annen visualiseringsteknologi og kunstig intelligens. Dette gir både muligheter for å bringe de relevante fagmiljøene ved INN i kontakt med bransje og andre utdanningsinstitusjoner over hele verden og, ikke minst, enorm overføringsverdi til en rekke andre bransjer som bruker både simulering og fjernstyring i sin hverdag. Om ikke annet har dette potensial til å kraftig redusere miljøfotavtrykket til en rekke deler av moderne økonomi og arbeidsliv.

Ved å utforske bruk av nye teknologier av denne typen, og fremme deres utvikling og anvendelse på tvers av Universitetets fagmiljø og studiesteder vil INN kunne bidra til grønn omstilling langt utenfor de delene av samfunns- og arbeidsliv som er direkte forbundet med naturressurser.

Forslag til målområder

Som Norges yngste universitet har INN en mulighet til å redefinere hva et universitet skal være og hvordan det er organisert. Det er ingen grunn til å ukritisk holde på gamle organisasjonsmodeller, men heller utforske hvilke modeller det kan være *hensiktsmessig* å anvende i møtet med fremtiden.

I dag har INN en utfordring som preger mange i sektoren, hvor behov for forutsigbarhet og stabilitet kan stå i konflikt med behov for faglig utvikling og innovasjon. Dette er ikke en unik utfordring for INN, men dersom gamle strukturer sementeres over tid vil det kunne komme til å hindre institusjonens utvikling.

Det bør være et sentralt mål for den kommende 5-års perioden å utvikle nye arenaer for samhandling i utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning på tvers av tradisjonelle skillelinjer. For at det skal kunne fungere i praksis må det følge ressurser og strategisk satsning med et slikt mål. Det må også legges til rette for eksperimentell tilgang, både faglig og organisatorisk, for at dette skal kunne gi resultater.